

De Most

Karel Lavrijsen en Staf Lasters

In documenten en getuigenissen die betrekking hebben op de Tweede Wereldoorlog, wordt geregeld de naam de Most(en) gebruikt. Waar komt de naam vandaan en waar ligt nu het gebied van de Most in Arendonk?

Jef De Pauw vermeldt in zijn boek, Plaatsnaamkunde over Arendonk, onder de hoofding "Streeknamen uit het kadaster", dat tussen de steenweg op Retie, de steenweg op Turnhout en de zuidergrens van Arendonk een gebied gelegen is met de naam De Most. Hij verklaart de naam als volgt: "*van mos (waarschijnlijk spagnum) met t restant van het suffix 'ithi', een grote bemoste oppervlakte dus. Mos is ook moeras, veen.*" Met Spagnum bedoelt hij waarschijnlijk veenmos, een geslacht van mossen met wel meer dan honderd verschillende soorten. Most is dus een benaming voor een lagergelegen gebied, met een eerder drassige grond, waar het mos welig op tiert. Of anders gezegd, de most is een plaats vol mos, een moeras. Most is een afleiding van het woord mos in zijn Middelnederlandse betekenis namelijk 'poel, moeras, drassig gebied'. Oude Vlaamse dialectwoorden zoals moos, moze en moeze voor 'modder, slijk' hebben duidelijk een band met het oude woord mos. De eind-t in most is het bekende achtervoegsel dat oorspronkelijk de betekenis 'veelheid van' toevoegde aan het grondwoord.

Primitief kadaster: ligging van de Most. Bron: Rijksarchief in België.

Most is een oud toponiem in Arendonk dat al veelvuldig voorkomt in de cijnsboeken uit het Land van Turnhout. In de oude cijnsboeken van Arendonk uit 1417, wordt zo'n 11 maal verwezen naar de Most. Een voorbeeld: "*Machiel vanden Venne, op 1. boender beems aen die **most**. Die selve, op huys hof, opt hoeften, opten wampenbeemt, al sijn goet, ende opt hovken 9. d. 18. d. 6. d. Die selve, op 1 1/2. boenre beemds aende **most**, ende op 3. Hofsteden aenden nouwen dijk, ende een boender voirden nouwen dijc 25. d. piet. 6.*"

De beschrijving van de ligging van het gebied door De Pauw omvat een redelijk uitgestrekt gebied. Om de locatie nauwkeuriger te bepalen, zochten we naar een vermelding van de Most op de primitieve plannen van het kadaster van Arendonk, die zich bevinden in het Rijksarchief van België (Archiefbloknummer: BE-A0550.1). We vinden de Most terug in kadastersectie C, "Beerendonck". De kaart dateert van 1821. Het gebied wordt in het noorden begrenst door wat omschreven wordt als de Mostloop (groene kleur), in het zuiden door de Nieuwen dijk, "*conduisant à Rethy*". Om de juiste plaats te vinden op de hedendaagse kaarten, maakten we gebruik van de historische kaarten die zich bevinden op de website van Geopunt Vlaanderen. Op de Atlas van de Buurtwegen uit 1841, zijn Nieuwedijk en de Mostloop goed te herkennen. Op de Vandermaelen kaart (1846-1854) wordt de naam Mostloop veranderd in de Kelders Loop, en tenslotte op de huidige topografische kaarten (1950-1970) wordt het de Grote Biezen en Broekloop, die ondertussen op vele plaatsen was rechtgetrokken. Tussen 1841 en nu is het tracé

van de Nieuwedijk zo goed als onveranderd gebleven. Dit laat dus toe de Most redelijk nauwkeurig te lokaliseren zoals op de huidige satellietkaart in het rood is aangegeven.

Satellietbeeld met ligging van de Most. Google Maps, Afbeeldingen ©2021 Aerodata International Surveys, CNES/Airbus, Maxar Technologies, Kaartgegevens ©2021.

De Most, Grote Biezen en Broekloop. ©Karel Lavrijsen

De Most vandaag. Foto getrokken vanaf Nieuwedijk richting Roobeek. ©Karel Lavrijsen

Bronnen

De Pauw, Jef (1973). Plaatsnaamkunde over Arendonk.

De Vos, Achiel, en Stockman, Luc (2008). Meetjeslandse toponiemen tot 1600. Deel II. Het houtland. Band 4. Ursel.

Jansen, E. (1935). De cijnsboeken van het Land van Turnhout. Taxandria VII no. 2, 88-122.

Rijksarchief in België. Inventaris van de primitieve plannen van het kadaster. BE-A0550 / D1.

Disclaimer

© Copyright Staf Lasters en Karel Lavrijsen. Alle rechten voorbehouden. De in dit artikel afgebeelde gegevens, waaronder begrepen teksten en foto's waarop copyright van de auteurs berust zijn eigendom van de auteurs en worden beschermd door het auteursrecht of enig ander intellectueel eigendomsrecht. De hiervoor genoemde rechten gaan op geen enkele wijze over op (rechts)personen die toegang krijgen tot deze publicatie. De inhoud van deze publicatie mag alleen worden gebruikt voor persoonlijke doeleinden. Het gebruik voor commerciële doeleinden is niet toegestaan. Het is de gebruiker van de publicatie niet toegestaan de inhoud van de publicatie geheel of gedeeltelijk te reproduceren, over te dragen, te verspreiden, te bewaren of tegen vergoeding beschikbaar te stellen aan derden, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Staf Lasters en Karel Lavrijsen.